

★ ŠALEŠKI UPORNIK

Šaleški upornik je interno glasilo območnega združenja ZB NOB Velenje, letnik XIII, številka 1, februar 2015

ZA SREČNEJŠE DNI
KAJUH

*V nočeh pred
vstajenjem*

*Nocoj
bi o zvezdah in luni zapel,
o poljih
in temnih konturah gozdov,
o tibih topolih
in pesmi otrok,
o dobrih ljudeh
in o čudnih poteh,
čudnih in lepih,
v bodočnost vodečih ...
Patrulja žandarjev
odšla je v tem času
trdó skozi noč;
in njih bajoneti
so pesem na tisoče koscev
razklali ...*

Karel Destovnik Kajuh, 1938

Letos mineva 71 let od prihoda slavne XIV. divizije na Štajersko, 71 let od smrti pesnika Karla Destovnika Kajuha in 70 let od zmage nad fašizmom. Več o februarskih prireditvah v Šaleški dolini na zadnji strani.

Le kako so lahko kaj takšnega ljudje počeli ljudem?

Omenjeno vprašanje si je ob nedavnem obisku, s solzami v očeh, zastavil 85 – letni Johnny Pekats, češoslovaški Jud, ko je, tokrat s sinom, po 70. letih ponovno obiskal taborišče Auschwitz in sta stala pred pečjo v krematoriju. Bila sta med nekaj več kot 300 preživelimi udeleženci, ki so v spomin na obletnico osvoboditve taborišča bili prisotni na spominskem srečanju, med barakami, ki so za vedno tako usodno zaznamovale njihovo življenje in zgodovino človeštva.

Koncentracijsko taborišče Auschwitz (poljsko Oświęcim), sestavljajo tri glavna taborišča Auschwitz I – koncentracijsko taborišče, Auschwitz II – uničevalno taborišče Auschwitz-Birkenau in Auschwitz III – delovno taborišče Auschwitz-Monowitz ter 45–50 drugih manjših taborišč. Ustanovljeno je bilo 20. maja 1940. Na tej lokaciji je bilo taborišče zgrajeno zaradi visokega odstotka Judov med poljskimi prebivalci.

Prvi taboriščniki so bili poljski politični zaporniki, ki so v taborišče Auschwitz prispeli 14. junija 1940. Prvotno je bilo taborišče namenjeno za internirane poljske intelektualce ter člane uporniških gibanj, kasneje tudi za sovjetske vojne ujetnike. Tu so bili tudi nemški »običajni« storilci kaznivih dejanj in 48 nemških homoseksualcev. Judje so bili poslani v taborišča, začeni s prvo »pošiljko« iz Tarnówa, Poljska. Število taboriščnikov je naraščalo zelo hitro, v letu 1941 med 13.000 in 16.000 zapornikov, leta 1942 pa je število naraslo že na 20.000. V taborišču je umrlo

1,1–1,6 milijonov internirancev, od katerih je bilo več kot 90 % Judov. Tu in v sosednjem taborišču Auschwitz -Birkenau je bilo zaprtih tudi 2342 internirancev iz Slovenije, od katerih se jih domov nikoli ni vrnilo 1331.

Nad vhodnimi vrati v taborišče je še danes

napis »Arbeit macht frei« (Delo osvobaja).

Med vsemi barakami je bil najbolj »znamenit« blok 11, ki je bil »zapor v zaporu«. Tu so potekala kaznovanja za kršilce pravil. Nekateri zaporniki so morali preživeti več dni v celicah, ki so bil preozke, da bi lahko sedeli. Večina od njih je v mukah umrla ali so bili usmrčeni s streljanjem, obešanjem ali

stradanjem.

Septembra 1941 so v bloku 11, v plinski celici esesovci opravljali test zaplinjevanja s plinom (cianidom) in z njim ubili 850 Poljakov in Rusov. Snov, ki je proizvedla smrtonosni plin cianid, je bila prodajana pod znamko Zyklon B, kar je bila kristalizirana cianovodikova kislina, prvotno namenjena uporabi kot insekticid za uničevanje parazitnega mrčesa (uši, bolhe, ščurki, ipd.) v zaprtih prostorih. Omenjena plinska celica je delovala do leta 1942, zatem je bila spremenjena v zaklonišče v primeru zračnega napada.

Taborišče je imelo od poletja 1943 tudi bordel. V njem so nastopale angažirane prostitutke in nekatere »prostovoljke« izmed zaprtih žensk. Večino slednjih so nacisti tudi posilili.

Prva ženska je v taborišče Auschwitz prispela 26. marca 1942. Od aprila 1943 do maja 1944 je ginekolog Carl Clauberg na Judinjah opravljaj poskuse sterilizacije, z namenom, da bi razvil preprosto injekcijsko

metodo, ki bi jo uporabljali tudi na Slovankah. Josef Mengele, zverinski »dr. črna smrt«, pa je istočasno izvajal »znanstvene medicinske« eksperimente na ljudeh, posebej še na dvojčkih. Zapornikom, ki si v taboriščni bolnišnici niso dovolj hitro opomogli, so zdravljenje skrajšali s smrtonosno injekcijo fenola.

Koncentracijsko taborišče Auschwitz II – Birkenau, stoji v Brzeinki (Birkenau), približno 3 kilometre od Auschwitza I. Taborišče je bilo oblikovano po konceptu funkcionalnosti. Gradnja se je začela leta 1941 kot del Končne rešitve vedno hujše prostorske stiske. Velikost je bila 2,5 km x 2 km, razdeljen pa je bil na več sektorjev, ti pa so se naprej delili na polja. Tako sektorji kot celotno taborišče so bili obdani z elektrificirano bodečo žico. Nekateri taboriščniki so jo uporabljali za samomor. Naenkrat je bilo v taborišču do 100.000 zapornikov. Tudi v tem taborišču je bilo število žrtev mnogo večje od enega milijona.

Glavni namen tega taborišča ni bilo izkoriščanje delovne sile, ampak iztrebljanje internirancev. Za ta namen je bilo taborišče opremljeno s štirimi krematoriji, katerih sestavni del so bile plinske celice. Vsaka plinska celica je sprejela do 2500 ljudi naenkrat. Veliko iztrebljanje v teh plinskih celicah se je začelo 1942. Večina ljudi je v taborišče prispela z vlakom, v lesenih tovornih vagonih. Leta 1944 so železnico podaljšali v notranjost taborišča, pred tem so zaporniki pešačili od postaje v Auschwitzu do taborišča Birkenau. Največkrat so cele vagone prispelih internirancev poslali naravnost v smrt, včasih pa so nacisti opravili selekcijo, pogosto pod vodstvom Josefa Mengeleja. Pri tej selekciji so določali, koga bodo ubili takoj in koga

Omenjeno vprašanje si je ob nedavnem obisku, s solzami v očeh, zastavil 85 – letni Johnny Pekats, čehoslovaški Jud, ko je, tokrat s sinom, po 70. letih ponovno obiskal taborišče Auschwitz in sta stala pred pečjo v krematoriju. Bila sta med nekaj več kot 300 preživelimi udeleženci, ki so v spomin na obletnico osvoboditve taborišča bili prisotni na spominskem srečanju, med barakami, ki so za vedno tako usodno zaznamovale njihovo življenje in zgodovino človeštva.

Koncentracijsko taborišče Auschwitz (poljsko Oświęcim), sestavljajo tri glavna taborišča Auschwitz I. – koncentracijsko taborišče, Auschwitz II. – uničevalno taborišče Auschwitz-Birkenau in Auschwitz III. – delovno taborišče Auschwitz-Monowitz ter 45–50 drugih manjših taborišč. Ustanovljeno je bilo 20. maja 1940. Na tej lokaciji je bilo taborišče zgrajeno zaradi visokega odstotka Judov med poljskimi prebivalci.

Prvi taboriščniki so bili poljski politični zaporniki, ki so v taborišče Auschwitz prispeli 14. junija 1940. Prvotno je bilo taborišče namenjeno za internirane poljske intelektualce ter člane uporniških gibanj, kasneje tudi za sovjetske vojne ujetnike. Tu so bili tudi nemški »običajni« storilci kaznivih dejanj in 48 nemških homoseksualcev. Judje so bili poslani v taborišča, začeni s prvo »pošiljko« iz Tarnówa, Poljska. Število taboriščnikov je naraščalo zelo hitro, v letu 1941 med 13.000 in 16.000 zapornikov, leta 1942 pa je število naraslo že na 20.000. V taborišču je umrlo 1,1–1,6 milijonov internirancev, od katerih je bilo več kot 90 % Judov. Tu in v sosednjem taborišču Auswitz -Birkenau je bilo zaprtih tudi 2342 internirancev iz Slovenije, od katerih se jih domov nikoli ni vrnilo 1331.

Nad vhodnimi vrati v taborišče je še danes napis »Arbeit macht frei« (Delo osvobaja).

Med vsemi barakami je bil najbolj »znamenit« blok 11, ki je bil »zapor v zaporu«. Tu so potekala kaznovanja za kršilce pravil. Nekateri zaporniki so morali preživeti več dni v celicah, ki so bil preozke, da bi lahko sedeli. Večina od njih je v mukah umrla ali so bili usmrčeni s streljanjem, obešanjem ali stradanjem.

Septembra 1941 so v bloku 11, v plinski celici esesovci opravljali test zaplinjevanja s plinom (cianidom) in z njim ubili 850 Poljakov in Rusov. Snov, ki je proizvedla smrtonosni plin cianid, je bila prodajana pod znamko Zyklon B, kar je bila kristalizirana cianovodikova kislina, prvotno namenjena uporabi kot insekticid za uničevanje parazitnega mrčesa (uši, bolhe, ščurki, ipd.) v zaprtih prostorih. Omenjena plinska celica je delovala do leta 1942, zatem je bila spremenjena v zaklonišče v primeru zračnega napada.

Taborišče je imelo od poletja 1943 tudi bordel. V njem so nastopale angažirane prostitutke in nekatere »prostovoljke« izmed

zaprtih žensk. Večino slednjih so nacisti tudi posilili.

Prva ženska je v taborišče Auschwitz prispela 26. marca 1942. Od aprila 1943 do maja 1944 je ginekolog Carl Clauberg na Judinjah opravljajl poskuse sterilizacije, z namenom, da bi razvil preprosto injekcijsko metodo, ki bi jo uporabljali tudi na Slovankah. Josef Mengele, zverinski »dr. črna smrt«, pa je istočasno izvajal »znanstvene medicinske« eksperimente na ljudeh, posebej še na dvojčkih. Zapornikom, ki si v taboriščni bolnišnici niso dovolj hitro opomogli, so zdravljenje skrajšali s smrtonosno injekcijo fenola.

Koncentracijsko taborišče Auschwitz II – Birkenau, stoji v Brzeinki (Birkenau), približno 3 kilometre od Auschwitza I. Taborišče

je bilo oblikovano po konceptu funkcionalnosti. Gradnja se je začela leta 1941 kot del Končne rešitve vedno hujše prostorske stiske. Velikost je bila 2,5 km x 2 km, razdeljen pa je bil na več sektorjev, ti pa so se naprej delili na polja. Tako sektorji kot celotno taborišče so bili obdani z elektrificirano bodečo žico. Nekateri taboriščniki so jo uporabljali za samomor. Naenkrat je bilo v taborišču do 100.000 zapornikov. Tudi v tem taborišču je bilo število žrtev mnogo večje od enega milijona.

Glavni namen tega taborišča ni bilo izkoriščanje delovne sile, ampak iztrebljanje internirancev. Za ta namen je bilo taborišče opremljeno s štirimi krematoriji, katerih sestavni del so bile plinske celice. Vsaka plinska celica je sprejela do 2500 ljudi naenkrat. Veliko iztrebljanje v teh plinskih celicah se je začelo 1942. Večina ljudi je v taborišče prispela z vlakom, v lesenih tovornih vagonih. Leta 1944 so železnico podaljšali v notranjost taborišča, pred tem so zaporniki pešali od postaje v Auschwitzu do taborišča Birkenau. Največkrat so cele vagone prispelih internirancev poslali naravnost v smrt, včasih pa so nacisti opravili selekcijo, pogosto pod vodstvom Josefa Mengeleja. Pri tej selekciji so določali, koga bodo ubili takoj in koga

bodo najprej izkoristili kot delovno silo ali za namene »zdravstvenega« eksperimentiranja. Otroke so ločili od mater in jih največkrat skupaj s starimi ženami, bolnimi in šibkimi, poslali v plinske celice. Tisti, ki so bili izbrani za usmritev že ob prihodu, so bili poslani v eno od štirih plinskih celic in naprej v krematorij.

Krematoriji (Krema II in Krema III) so imeli podzemno slačilnico in plinsko celico. Da bi se izognili splošni paniki so žrtvam rekli, da jih peljejo na tuširanje; da bi to podkrepili, so v celice namestili tuše, ki pa nikoli niso bili povezani z vodovodom.

Žrtve so se morale sleči do golega, svoje imetje pa pustiti v slačilnici na mestu, ki naj »si ga zapomni«, da bodo stvari hitreje našli, ko pridejo izpod tušev. Ko so bile žrtve

nepredušno zaprte v plinskih celicah, so nanje skozi luknje v »tuših« spustili strupeni Zyklon B. Po končanem pomoru so v celice poslali taboriščnike, imenovane Sonderkommandos, da so trupla prenesli v drugo sobo, kjer so jih nato v krematorijih zažgali.

Ko so »zmogljivosti« krematorijev bile premajhne, so žrtve zažigali na prostem.

V začetku januarja 1945, pred prihodom vojakov Rdeče armade, je bil izdan nalog za uničenje vseh koncentracijskih taborišč in poboj zapornikov. Ker v Auschwitzu v tako kratkem času ni bilo mogoče fizično pobiti tako velikega števila ujetnikov, so tiste, ki so bili sposobni za hojo mobilizirani v »pohod smrti«, ki ga v hudem mrazu, slabo oblečeni in obuti, lačni in žejni, velika večina »pohodnikov« ni preživela.

Taborišče Auschwitz so vojaki Rdeče armade osvobodili 27. januarja 1945. Ko so se vojaki na konjih prebili do omenjene »tovarne smrti«, jih je v taborišču pričakalo 3000 živih bitij, tistih ki niso bili sposobni oditi na pohod smrti, saj so popolnoma obnemogli komajda spominjali na ljudi.

Taborišče Auschwitz sem doslej obiskal trikrat. Vedno znova vodiči udeležencem doživeto predstavljajo in ponavljajo strahotne zgodbe in dejstva, ki sem jih na kratko, na podlagi ohranjenih zapisov in številne literature, povzel v pričujoči prispevek. Vedno znova sem nad videnim in doživetim bil hudo pretresen. In vedno znova potihoma in naglas nešteto krat ponavljam »Naj se ne ponovi nikjer na svetu nikoli več«.

Franc Žerdin

★ info BOREK

Informator Krajevne organizacije Območnega združenja borev za vrednote NOB Velenje - Levi breg

Izhaja občasno. Leto 2014, mesec: september, štev.: 4

Uredniški odbor: člani Izvršnega odbora, grafična podoba in urejanje: Alojz Slavko Hudarín

bili smo na izletu

Obljuba dela dolg. Na letnem zboru smo si zastavili plan aktivnosti naše organizacije in v sredo, 24. septembra 2014, smo, lahko rečemo uspešno, realizirali enega od sklepov. Odpravili smo se na izlet, skupaj s člani KO ZB NOV Velenje - Pesje, s katerimi že tradicionalno skupno izvajamo nekatere aktivnosti.

Resnično mi je žal, da se izleta ni udeležilo več naših članic in članov. No, upam, da se bodo v prihodnje le odzvali našemu vabilu. Hvala vsem, ki so sodelovali pri organizaciji tega izleta, še posebej pa Janiju Hrovatu in Lojzki Rihtersič.

Alojz Slavko Hudarín
Predsednik KO ZB NOB Velenje - Levi breg

V osnovni organizaciji Velenje Levi breg so oživili svojo dejavnost. Med drugim so začeli izdajati tudi lastno glasilo Info borec - doslej je izšlo že 5 števil.

Moj spomin

Vojna vihra fašizma v 2. svetovni vojni je tudi na območju kozjanskega izvajala teror in nasilje nad civilnim prebivalstvom po Kozjanskih vaseh. Na tem območju so se namreč formirale Partizanske skupine in odredi ter se tudi na tem območju dalj časa zadrževali. To je bilo predvsem na območju Planine pri Sevnici, Rudnice ter Olimja in Podčetrtka. Ko so se partizani začasno umaknili iz tega območja, je prišla na območje Planine in Rudnice nemška vojska in se maščevala nad civilnim prebival-

stvom, ter jih precej odpeljala v taborišča in požgala celotno vas, oziroma trg Planino in Rudnico.

Spominjam se kot predšolski otrok meseca februarja leta 1944. Bila je zelo huda zima s snežnimi zameti. Namreč živeli smo v stari kmečki hiši v vasi Olimje, to je na hribovski kmetiji. Oče je bil v partizanih v okolici Črnomlja, vse od leta 1943 dalje. Tako je mama sama živela z nami tremi otroci in skrbela za nas.

Glede na to, da je bila naša kmetija in domačija daleč v

hribih ob gozdu je tudi mama sodelovala s partizani in so ti rudi imeli v naši hiši pogosto sestanke.

Seveda pa tudi na tem območju ni manjkalo sodelavcev fašizma, kateri so vse to, oziroma vse podatke o gibanju partizanske vojske sproti sporočali Nemcem, ki so imeli svojo vojašnico v Podčetrtku.

Tako je vodstvo partizanskih enot nekega dne okoli 11. ure dopoldan imelo sestanek v naši hiši. Okoli 12. ure pa je nenadoma prišla do hiše nemška vojska in hišo obkolila. Vodstvo partizanskih enot je odprlo ogenj na Nemce in se prebijalo skozi njihov obroč v bližnji gozd.. bila je močna borba, vendar je večini partizanom uspelo prebiti se skozi obroč nemške vojske in se umakniti v gozd. Ranili in ujeli so le enega izmed osmih partizanov.

Nato je sledilo maščevanje fašizma oziroma nemške vojske nad mamo in nami otroci, zaradi sodelovanja s partizani. Najprej

so moja sestra, ki je bila nekaj let starejša od mene zasliševali skupaj z mamo in ju pretepalili vpricho nas. Nato so iz hiše pobrali in odnesli vse kar se je dalo, hrano, vsa oblačila, jedilni pribor, obutev in denar. V hlevu pa so postrelili vso govejo živino kakor tudi v svinjaku prašiče. V kleti so sode v katerih je bilo vino prestrelili, da je seveda vse steklo po tleh. Materi so naročili, da se moramo do naslednjega dne izseliti iz hiše, ker pridejo in bodo isto zažgali naslednjega dne. Spominjam se, da smo istega dne zapustili dom in odšli sosedu oddaljenemu en kilometer in to bosu ter napol oblečeni v snegu, ki je bil visok prek enega metra. Nemci svoje grožnje naslednjega dne niso uresničili, ker so jih naslednjega dne napadle partizanske enote na sedežu v vojašnici.

Po nekaj dnevih se je mama z nami otroci vrnila nazaj na domačijo, vendar je bil problem hrane, saj nismo imeli ničesar.

Ivan TOPLIŠEK

Za srečnejše dni - Kajuh

Mineva 71 let od veliko prezgodnje smrti našega rojaka Karla Destovnika Kajuha. O Kajuhu je bilo doslej posnetih nekaj dokumentarnih TV oddaj (zadnja pred kakšnimi tridesetimi leti!) in pred nekaj desetletji petnajstminutni film Milana Ljubiča. Po dveh

desetletjih nekako sramežljivega odnosa do NOB in Kajuha, se zdaj odnos do enega največjih slovenskih poetov le spreminja, saj je v zadnjih letih izšlo kar neka knjig o njem – nazadnje konec lanskega leta Ljubimca z Vošnjakove, kjer je dr. Glava» objavil

arhiva TVS. Preden bo film predvajan na TV Slovenija, si ga bomo lahko ogledali v Kulturnem domu v Šoštanju, v soboto, 21. februarja ob 19. uri. Vstopnine ni!

Silva in Kajuh
(Prva objava - fotografijo hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

pisma med Kajuhom in njegovo »ljubljsko« ljubeznijo Silvo Ponikvar. V lanskem letu pa se je tudi RTVS odločila, da posname 45 minutni dokumentarni film o Kajuhu. Film je režiral Slobodan Maksimovič (med drugim je posnel celovečerni film Hvala za Sunderland), ki je z Esadom Babačićem napisal tudi scenarij. O Kajuhu v filmu spregovorijo nekateri poznavalci njegovega življenja in dela: Dr. Emil Cesar, dr. Miklavž Komelj, Marijan Rupret, Esad Babačić, Ivo Stropnik in Vlado Vrbič. Film je bil posnet v Šaleški dolini, uporabljeno pa je gradivo iz Kajuhove zapuščine in nekaj doslej neobjavljenega gradiva iz

Brina in Kajuh
(Prva objava - fotografijo hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije)

Programsko - volilna skupščina ZB za vrednote NOB Velenje

Junija lanskega leta je območno ZB za vrednote NOB Velenje pripravilo programsko – volilno skupščino, kjer je ocenilo delo združenja v letu 2013-14 ter predstavilo predlog novega vodstva za mandatno obdobje 2014 – 2018. Udeležba delegatov na skupščini je bila kar 92 %.

Skupščino so otvorili pevci Moškega pevskega zbora KUD Ravne s petjem partizanskih pesmi, nato pa je predsednik združenja tov. Bojan KONTIČ pozdravil vse prisotne goste, novinarje ter delegate skupščine. Ob tej priložnosti je podelil tudi priznanja ZB za vrednote NOB Velenje aktivistom, kateri že vrsto let aktivno delujejo v posameznih KO.

Priznanja območnega ZB za vrednote NOB Velenje so prejeli naslednji tovariši: Jožefa KNEZ - PEPCA, Ivan JAN, Anton MEŽA, Anton KOŠIR in Frančiška ter Ivan TOPLIŠEK..

Po tem svečanem dejanju je predlagal delegatom skupščine delovno predsedstvo skupščine, katerega je vodil podpredsednik združenja tov. Franc ŽERDIN. Po izvolitvi še preostalih teles za nemoteno delo skupščine in sprejetju poslovnika skupščine smo prešli na branja poročil. Poročilo o delu združenja je izredno izčrpno podal predsednik tov. Bojan KONTIČ, finančno poročilo sekretarka združenja tov. Marjana KOREN, poročilo nadzornega odbora tov.

Jože MELANŠEK in poročilo komisije za spomeniško varstvo spomenikov in spominskih obeležij NOB tov Fadil KRUPIČ.

Program dela je združenje v celoti realiziralo, poudarek pa je bil na obeležitvi 70. obletnice prihoda legendarne XIV. divizije na Štajersko in obeležitvi 70. obletnice smrti rojaka, narodnega heroja in partizanskega pesnika Karla DESTOVNIKA – KAJUHA. Med drugim smo tako ob tej priložnosti ponatisnili in dostavili v vsako gospodinjstvo v MO Velenje knjižico Kajuhovih PESMI ter izdali Monografijo, posvečeno XIV. diviziji in pesniku KAJUHU. Razsvetlili smo spomenik tov. Josipu BROZU TITU in obnovili kar nekaj naših spominskih obeležij (Petelinjek, Kavče,....), pripravili spominske svečanosti v Paki, Cirkovcah, v Ravnah pri Šoštanju, Žlebniku, Skornem, Šmartnem ob Paki, Topolšici,..... Vedno bolj obiskano je tradicionalno srečanje na Graški Gori in komemoracije ob dnevu mrtvih.

V razpravah o poročilih so nato sodelovali mnogi delegati, ki so delo vodstva združenja ocenili kot zelo dobro in staremu vodstvu, ki je združenje vodilo v mandatnem obdobju 2010 – 2014 podelili razrešnico in se mu zahvalilo za opravljeno delo.

Nato je predsednik delovnega predsedstva tov. Franc ŽERDIN delegatom prebral kandidatno

listo za novo vodstvo in predlagal, da se volitve izvedejo javno z dvigom rok. Skupščina je predlagano listo in predlog soglasno z aplavzom sprejela. Volitve smo nato izvedli v paketu za vse funkcije in delovne organe, kar je bilo tudi skladno s poslovnikom skupščine. Tako je skupščina soglasno z aplavzom izvolila novo vodstvo za mandatno obdobje 2014 – 2018.

Predsednik združenja še naprej ostaja tov. Bojan KONTIČ, podpredsednika sta ostala tov. Bojan VOH in tov. Franc ŽERDIN, naloge sekretarke pa je trdo v rokah obdržala naša tov. Marjana KOREN. Nekaj sprememb pa je med člani Izvršnega odbora in Nadzornega odbora, katerega pa bo še naprej vodil tov. Jože MELANŠEK. Novo vodstvo združenja tako šteje 21 članic in članov ter 3 člane nadzornega odbora.

Po volitvah je stari – novi predsednik združenja podal še okvirni program dela za letno obdobje 2014 – 2015, kjer bo velik poudarek na obeležitvi 70. obletnice osvoboditve in podpisa kapitulacije nemških oboroženih sil v Topolšici, pridobivanju novih članov, vzdrževanju spomenikov in spominskih obeležij, udeležbam na svečanostih, katere pripravljajo naše Krajevne organizacije, prenašanju tradicije NOB na nove generacije,.....

Bojan VOH

Slavko Brglez

V 94 letu življenja se je tiho in mirno ustavilo srce spoštovanega občana MOV, KS Šmartno,

borca NOV, člana Območnega združenja za vrednote NOB Velenje, sodelavca občinske uprave MOV, moža, očeta, dedka in pradedka Slavka Brgleza.

Na pot življenja je Slavko stopil v Brglezovi družini, ki se je naselila na domačiji pod šaleškim gradom, kjer so imeli mlin in žago, po domače pa smo rekli pri Kolavterjevih.

Leta 1940 se je zaposlil na železnici. Po sprejemu poziva za mobilizacijo v nemško vojsko, se na Graški gori pridružil Tomšičevi brigadi. Ognjeni krst je Slavko doživel pri napadu na Šmartno ob Paki. Postal je minerec. Veliko bojev, razstreljenih železniških prog se je zgodilo predno je zasijala svoboda. Slavko je bil tudi ranjen.

Po kapitulaciji nemških sil se je iz vojske vrnil s činom poročnika. Zaposlil se je na Krajevnem ljudskem odboru Šalek s sedežem na Selu, kot tajnik. Po ustanovitvi občine Velenje pa je postal načelnik oddelka za notranje zadeve. Svojo delovno pot je zaključil na referatu za požarno varnost. Ob delu se je vseskozi izobraževal in usposabljal za dodeljene naloge.

Imel je rad naravo in življenje v njej. Bil je član in tajnik Lovske družine Velenje in za svoje delo je prejel Znak Lovske zveze Slovenije in bil njen častni član. Za uspešno delo je prejel številna priznanja in zahvale. Prejel je Medaljo za hrabrost, Orden zaslug za narod, Orden zaslug za narod z srebrno zvezdo in priznanje OF.

Bil je tudi udarnik. Sodeloval je že pri prvem udarniško zgrajenem objektu Rudarskem domu, regulaciji reke Pake, akcijah Mesto - vasi ..., aktivno pa se je vključil tudi v utrip življenja in dela KS Šmartno.

ŠALEŠKI UPORNIK

Uredništvo glasila Šaleški upornik iz številke v številko sprejema vse več vaših prispevkov. To nas zelo veseli, saj s tem dokazujete, da je glasilo postalo zelo brano čtivo in tako je tudi prav. Dokazuje tudi, da naše Krajevne organizacije dobro delajo. Z vsem tem pa se je povečal obseg dela pri prepisovanju vaših

prispevkov, zato smo se odločili, da vas zaprosimo za sledeče: Vse tiste, ki imajo možnost pošiljanja prispevkov po elektronski pošti prosimo, da jih pošiljajo na sledeči naslov: borci@velenje.si;

Seveda pa bomo vaše prispevke še vedno sprejemali tako kot doslej strojepisni ali ročno pisani obliki.

Vsakega vašega prispevka se veselimo, saj to je glasilo vseh nas in z vašim pisanjem, drage borke in borci skrbite, da se mlajši rod seznanja z vašim trpljenjem med NOB in da zgodovina ostane zapisana in ne zamre.

Ivan AUBERŠEK, rojen 22.06. 1922, umrl 01.01.2015

Ivan Auberšek je bil borec Šercerjeve brigade in dolgoletni član Krajevne organizacije ZB STARA VAS.

Jože LAH, rojen 11.03.1928, umrl 12.10.2014

Rodil se je v kraju Ravna Reka v Srbiji. Že zgodaj je šel od doma in pristal v Velenju. Zaposlil se je na Rudniku lignita Velenje. Dokončal je šolo rudarskega nadzornika. Službo je vestno opravljal vse do upokojitve. Z ženo Anico, rojeno Knez, sta si ustvarila v Velenju.

Bil je član Krajevne organizacije ZB NOB Šmartno in se z veseljem udeleževal akcij, ki jih je organiziralo društvo.

Vinko KRAJNC, rojen 11.07.1938, umrl 30.12.2014.

Njegov rojstni kraj so Škale pri Velenju, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo in preživeljval svoja mladostna leta. Med NOB je bil poslan na prisilno delo v taborišče v Avstrijo. Po končani vojni se je izučil za električarja, ter se zaposlil na premogovniku v Velenju, kjer je delal vse do upokojitve. Zadnja leta je bil pridružen član krajevne borčevske organizacije ZB- desnega brega.

Stanislav HOSTNIK, rojen 14.05.1929, umrl 10.01.2015

Z družino je živel v Pesju. Družina Hostnik je veliko prispevala k obnovi kraja. Tov. Stan-ko je cenil zgodovinske spomine iz NOB, kar je tudi dokazoval s svojo prisotnostjo na vseh proslavah.

Bil je dolgoletni član Krajevne organizacije ZB NOB Pesje.

Ljudmila REŽEK, rojena 13.08.1924, umrla 26.08.2014.

Rojena je bila v Zagorju ob Savi. Pri stricu je živela vse tja do začetka 2. svetovne vojne. Takoj se je vključila v Kočevski partizanski odred. Po letu vojne vihre, so jo 19.4.1943 ujeli in jo internirali na otok Rab, kjer je bila vse tja do kapitulacije Italije. Po vrnitvi se je ponovno vključila v partizanske vrste. Leta

Pavla ZAVOLOVŠEK, rojena 24.01.1932 umrla 06.01.2015

Rojena je v Lazah pri Velenju kjer je tudi živela do svoje smrti. Kljub težkim preizkušnjam in boleznim v družini je vedno s svojo dobro voljo in nasmejanim obrazom poskrbela za dobro voljo na naših druženjih.

Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Šentilj od ustanovitve.

1955 se je z družino preselila v Velenje. Leta 1964 je ostala sama z 8 otroki. Milka, kot so ji pravili, je bila članica krajevne borčevske organizacije ZB-desnega brega od leta 1955.

Cecilija PLAZAR, rojena 27.10.1926, umrla 29.12.2014

Njen rojstni kraj je Plešivec pri Velenju. Pri štirinajstih letih že odšla služiti v staro Velenje k Glavaču. Kasneje je dobila delo na posestvu pri Vošnjaku, kjer je delala vse tja do leta 1948, potem pa se je zaposlila v KLO- Škalah. Tu je delala vse od kurirke, razdeljevanja živilskih kart, obleke in vodila

Ivan KOTNIK, rojen 17.07.1934, umrl 18.01.2015

Med II. svetovno vojno je bil ukraden otrok, odpeljan v Štraubin, Regensburg v taborišče. Od tam se mu je uspelo vrniti nazaj v domovino.

Vse skozi je bil aktiven in ponosen član več organizacij. Bil je tudi dolgoletni član Krajevne organizacije ZB NOB Plešivec.

tudi finance. Nekaj časa je bila zaposlena na občini. Leta 1954 se je poročila in se dve leti kasneje preselila v Velenje. Med NOB je bila kurirka na območju Gabrk, Plešivca, Cirkovc, Graške gore. V borčevsko organizacijo se je vključila leta 1949. Bila pa je članica krajevne organizacije desnega brega.

Ana VRTAČNIK, rojena 24.07.1920, umrla 11.09.2014

Od rojstva je živela v Ravnah pri Šoštanju, kjer si je tudi ustvarila družino. Njen mož je bil partizan in tudi sama je pomagala po najboljših močeh.

Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Ravne pri Šoštanju od 10. oktobra 1959.

PODATKI O ZB NOB VELENJE

Naziv: ZDRUŽENJE BORCEV ZA VREDNOTE NARODNOOSVOBODILNEGA BOJA VELENJE

Skrajšano: ZB NOB VELENJE

Naslov: Kopaljška 3, 3320 Velenje

Uradne ure: vsak ponedeljek od 15.00 do 18.00 ure

Telefon: 03 587-09-73

Mobitel: 051 659-933

E-pošta: borci@velenje.si; ali marjana.koren@velenje.si

Kontaktna oseba: Marjana Koren - sekretarka

Predsednik: Bojan Kontič

Podpredsednik: Franc Žerdin

Podpredsednik: Bojan Voh

Proslave v februarju 2015

V mesecu februarju bodo v spomin na prihod XIV. divizije na Štajersko potekale številne prireditve, s katerimi želimo obuditi spomin na tiste težke čase v drugi svetovni vojni, se pokloniti vsem padlim žrtvam in ohraniti pravo zgodovino o drugi svetovni vojni za mlajše rodove.

Združenje borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Velenje bo skupaj s Krajevnimi organizacijami ZB, Socialnimi demokrati Šoštanj, Šaleško konjenico in Lovsko družino Velenje izvedlo naslednje prireditve :

Sobota, 14. 2. 2015, ob 8,00 uri

- Na Kozjaku streljanje na glinaste golobe za pokal XIV. divizije. Organizator tega tekmovanja je Lovska družina Velenje, v imenu območnega ZB NOB Velenje pa bo tekmovalce pozdravil predsednik Bojan Kontič.

Petek, 20. 2. 2015, ob 15.00 uri

- Pri spomeniku padlih borcev v **Paki spominska slovesnost**, v programu bodo sodelovali učenci osnovne šole Šalek in pevski zbor » Paški veseljaki ».

Petek, 20. 2. 2015, ob 17.00 uri

- Proslava pri spominski plošči na osnovni šoli v Cirkovcah, v programu bodo nastopili učenci osnovne šole Cirkovce in Moški pevski zbor iz Mislinje.

Sobota, 21. 2. 2015, ob 11.00 uri

- Slovesnost pri spomeniku padlim borcem XIV. divizije v **Osreških pečeh v Ravnah**. Nastopil bo Moški pevski zbor iz Raven, Ženski pevski zbor iz Raven, Ravenska godba, harmonikarji in učenci podružnične osnovne šole iz Raven.

Sobota, 21. 2. 2015, ob 11.30 uri

- V Lajšah pri letališču zbor pohodnikov, ki bodo krenili na pot k Žlebniku v Zavodnje. Ob 14.00 uri bo pri Kajuhovem spomeniku **pri Žlebniku spominska slovesnost** ob 71. obletnici Kajuhove smrti. Organizatorji tega pohoda so Socialni demokrati Šoštanj in ZB NOB Velenje.

Sobota, 21. 2. 2015, ob 19.00 uri

- Kot zaključek vseh prireditev v spomin na 71. obletnico pohoda XIV. divizije na Štajersko in smrti Karla Destovnika Kajuha bo v soboto v Domu kulture v Šoštanju **predvajanje dokumentarnega filma RTV Slovenije pod naslovom »Za srečnejše dni - Kajuh«**. Na ogled filma ste vabljeni vsi člani in zagovorniki vrednot NOB.

Vse člane ZB vabimo, da se teh proslav in prireditev udeležite v čim večjem številu, povabite pa tudi svoje sorodnike, prijatelje, sosede in znance.

Anton Vratuša, Kajuh, Jože Brilej Bolko, Jože Lampret, Mirko Bračič, Franc Rozman Stane
Fotografije hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Poslednja fotografija Karla Destovnika Kajuha

Fotografije hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Odkritje spomenika na Graški Gori leta 1961